HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חוצץ או אינו חוצץ. לר' יהודה דאמר מפני סרך טבילה בעלמא היא פסלה בה חציצה כשאר טבילות או דילמא כיון דאיכא באה אלא להזכירו על הטומאה ישנה ולא לטהר בה היא באה לא פסלה בה חציצה: **שמה ביאה.** לענין טבילה זו וצריך לטבול אם בא להכניס אחד מאיברין לעזרה: **מהו שיעשה סכין ארוכה.** לפטור עצמו מן הטבילה ויעמוד חוץ לעזרה ויושיט ידו לפנים וישחוט מי מיפטר בהכי מן הטבילה או דילמא בעי טבילה. ולענין הכשירא דקרבן לא קא מיבעיא ליה דאף על גב דעמד מבחוץ ושחט כשירה דתניא בזבחים (דף נב:) בן הבקר לפני ה' ולא שחט לפני ה': **מיבעי לן זומא.** דממתיר בה: **מיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י.** ואמרו כל אדם לא בעו טבילה: **לגואי.** הנכנס לה: **עין עיטם.** ממנו באה אמת המים לבית טבילת שער המים שעל החומה. ולפי ענין המקראות נראה לי שהוא מעיין מי נפתוח האמור בספר יהושע (טו) משם הגבול משפע ויורד למזרח ולמערב והוא ו) הגבול בכל ארץ ישראל. והך מילתא דאדמי משום דאמרינן בזבחים (דף נד:) סבור למיבנייה לבית המקדש בעין עיטם אמרי ניחתי ביה פורתא דכתיב (דברים לג) ובין כתפיו שכן דשמעינן מיניה שהוא גבוה מן הכל ולא פריש מנא ליה ופריש ליה אבי הכא: **גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות.** כמדת גובה שער המים ובין כלי של שלש אמות מלמעלה להחזיק ארבעים סאה שאי אפשר למים לעלות להר שהוא גבוה ממקום שנובעין שם: **חוץ משל אולם.** שגבהו ארבעים ורחבו עשרים: והאיכא

חוצץ או אינו חוצץ אמר ליה [ו]כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון אמר ליה אביי לרב יוסף [ז]ביאה במקצת שמה ביאה או לא א"ל [ח]בהונות יוכיחו שהן ביאה במקצת ותניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור איבעיא להו מהו שיעשה סכין ארוכה וישחוט תיבעי לבן זומא תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה תבעי לבן זומא עד כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי אבל לבראי לא או דילמא אתי לאימשוכי תיבעי לרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה ע"כ לא קאמרי רבנן התם דלא קא עביד עבודה אבל הכא דקא עביד עבודה לא או דילמא לא שנא תיקו: חמש טבילות ועשרה קידושין טובל: ת"ר [ט]חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש בבית הפרוה חוץ מראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים ובצד לשכתו היתה אמר אביי שמע מיניה עין עיטם גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות דתנן [י]כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם [יא]ותניא [יב]ורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו [יג]מים שכל גופו עולה בהן [יד]וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות [טו]ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה והא

חוצץ או אינו חוצץ. פרש"י דלר"י קא מיבעיא ליה וקשה לי דאם כן הוה ליה למימר בהדיא לר"י אלא נראה דבין לבן זומא בין לר"י ובטבילה שהוא טובל כשאינו בא לעבוד אלא ליכנס ביאה ריקנית דבהא מודה בן זומא דלא הויא אלא דרבנן שמא יעבוד כדפי' לעיל והא דקא מיבעיא ליה הכא חוצץ או אינו חוצץ דאורייתא אלא לגואי אבל לבראי לא אי דילמא בעי טבילה. ולענין הכשירא דקרבן לא קא מיבעיא ליה דאף על גב דעמד מבחוץ ושחט כשירה דתניא בזבחים (דף נב:) בן הבקר לפני ה' ולא שחט לפני ה': **מיבעי לבן זומא.** דממתיר בה: **מיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י.** ואמרו כל אדם לא בעו טבילה: **לגואי.** הנכנס לה: **עין עיטם.** ממנו באה אמת המים לבית טבילת שער המים שעל החומה. ולפי ענין המקראות נראה לי שהוא מעיין מי נפתוח האמור בספר יהושע (טו) משם הגבול משפע ויורד למזרח ולמערב והוא ו) הגבול בכל ארץ ישראל. והך מילתא דאדמי משום דאמרינן בזבחים (דף נד:) סבור למיבנייה לבית המקדש בעין עיטם אמרי ניחתי ביה פורתא דכתיב (דברים לג) ובין כתפיו שכן דשמעינן מיניה שהוא גבוה מן הכל ולא פריש מנא ליה ופריש ליה אבי הכא: **גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות.** כמדת גובה שער המים ובין כלי של שלש אמות מלמעלה להחזיק ארבעים סאה שאי אפשר למים לעלות להר שהוא גבוה ממקום שנובעין שם: **חוץ משל אולם.** שגבהו ארבעים ורחבו עשרים: והאיכא

(פסחים דף פו.) אהא דפרקי מהלכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קודש בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה אבל תימה לי אי גג בית הפרוה שוה לקרקע עזרה מסיבה למה לי דאמר בפ"ק (דף יט.) לשכת המדיחין כו' עד משם מסיבה עולה לגג בית הפרוה וי"ל דגג בית הפרוה אע"ג דשוה לקרקע עזרה לא היה לו פתח לעזרה משום גזיעות לפי שהכן גדול טובל שם אלא היו נכנסין לו דרך לשכת המדיחין שהיתה תחת הקרקע ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה וא"ל לשכת המדיחין תוכה קודש דאי לא תימא הכי הוה ליה גג בית הפרוה כמו לשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול דאמר לעיל דתוכן חול אלא על כרחך לשכת המדיחין שגג בית הפרוה לה תוכה קודש ואע"ג דפריצא לשכת המדיחין מחילה היא וא"ר יוחנן בפרק כילד צולין (פסחים דף פו.) מחילות לא נתקדשו הא אוקימנא התם להא דרבי יוחנן בפתוחות להר הבית אבל פתוחות לעזרה נתקדשו ואין להקשות כי פריך התם מהלשכות וכו' ואוקמינן בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה והדר פריך מסיפא א"כ הוה ליה מחילות וא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו א"כ אי פריך ממתני' דפרקין וממתני' דמדות כדפי' די"ל מאי נפקא מינה ההיא דהלשכות נמי מתני' היא בפ"ג דמסכת מעשר שני (מ"ח) ואדרבה ניחא ליה למיפרך מינה טפי ממתני' דהכא ודמדות לפי שהיא שנויה בסדר זרעים שהוא קודם לסדר מועד וסדר קדשים ועוד משום דפריך שתי קושיות מינה מריש ומסיפא: **עין עיטם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות.** פירש"י ומנלן דבית הפרוה היתה גבוהה אלא אמות דילמא לא היתה גבוהה אלא אמה ואורכה אלא אמות והכהן היה משכיב עצמו בתוכו אי נמי לא היתה גבוהה אלא שתי אמות והכהן גדול יושב ומובל ויש לומר מסתמא כל מה שהיו יכולין להקל עליו משום חולשא דכהן גדול היו עושין ודרך עמידה היה טובל כי זה נקל לו יותר לעשות: **אמה** על אמה ברום שלש אמות. אין לומר דגובהו של אדם מראשו עד רגליו אינו אלא שלש אמות דא"כ גבי הזקן דאמר (שם ק:) דאורכו ארבע אמות הייני בין ראשו ובין רגליו אינו אלא שלש אמות ואף על פי שאין נוטרו וראשו מחזיק אמה כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמה אארבע אמות ועוד דאי אפשר לקרקע שתלקט במלקט והיטני ופעמים שיש גבשושית פחות מג' טפחים סמוך לכותל וזימנין נמי שעומד על אצבעות רגליו ורואה מעבר לכותל וגבי כוכין בפרק המוכר פירות (שם דף ק:) דאורכו ארבע אמות הייני בין ראשו ובין רגליו שלמעלה ולמטה ועוד צריך שיהא בריוח והא דסגי הכא גבי מקוה בשלש אמות הייני משום דכשעומק המים שלש אמות כשנכנס בהן נפו מים על ראשו ועולין למעלה גם יכול לכוף ראשו קצת עד שיתכסה כל גופו במים ומה שיש בתרגום של מגילת אסתר פרשנדתא אינטלב על גליבא דתלת אמין וכו' יש לומר כולם קטועי ראש היו שנהרגו ואח"כ נתלו וכן משמע בפרק המצניע (שבת דף נב. ושם) דהא דאמר גופו של אדם ג' אמות דלאו הייני עם הראש דקאמר התם המוציא משוי למעלה מעשרה חייב שכן משא בני קהת דאמר מר אחרון ט' וכפורת טפח וגמירי דכל טווח דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלתתא והשתא אי אמרת בשלמא דעד הכתף הוא שלש אמות דהייני י"ח טפחים אז מוכח שפיר כי בכתף ישאו נמצא שהיה מן האחרון למטה מן הכתף ו' טפחים וב' שלישים נמצא דאכתי היה גבוה מן הקרקע י"א טפחים ושלש אבל אי הוי עם הראש

לפילו כסילא לעבוד. **אבל הבא דעביד עבודה בו'.** האי דקרי הכא לשמיטה עבודה לא מיקמי אמאי דאמר בכמה דוכתי שמיטה לאו עבודה היא, די"ל דלא חשיב עבודה להשמיטה (הרבה) [והזבח] דעשוה בפנים ולכך צריך טבילה כאילו נכנס לפנים לשמוש שאז ומתן בהונות]. **חמש טבילות בו'.** בגמרא מפיק ד' טבילות מקרא וטבילה זו הראשונה מני נפקא לן מקל וחומר דבן זומא דלעיל אפילו רבי יהודה נמי אית ליה לעיל בשאר יומא הכא, בכהן גדול ביום הכפורים עצמו יכול להיות כוכר כן דממילתא הכא כל שכן הכא, ושמעינן נמי לקמן (לב. אלא) לרבי יהודה נמי קל וחומר כי האי גוונא מה בגדי זהב שאין נכנסים בהן לפני ולפנים טעון טבילה כו'. ואין להקשות למה לא יעשנה בקדש כמו אחרון, כי מסתמא מ' לו לעשות הראשונה קודם שיכנס למקום שעונה כתם. **חמש טבילות ועשרה קידושין.** משמיטות המתיר מתחיל כאן, אבל קידוש של תרומת הדשן לא חשיב אע"פ שהוא היה בכ"ג כדפירשתי בפ"ק לעיל (יב, ב ד"ה אבנעון כ, ב ד"ה אבנעון) לפי שהיה בעוד לילה, ועוד שמקבלן ואילך היה עושה עבודות על הסדר אבל לאחר תרומת הדשן היה יכול לצאת מן העזרה (ובשנכנס) צריך טבילה. **ת"ר עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמות.** וא"ת מנא ליה שהמקום היה גבוה ג' אמות ברוחב אמה על אמה, דילמא לא היה גבוה אלא אמה ברוחב ג' אמות. י"ל דא"כ היה כה"ג מיגנדר כביאתא בטבילותיו וקודם היה לסם לתקנו למטה משטיגול כהן גדול כל כך בזוחק, ועוד מסתמא היה כמו שאר מקוואות, ואע"פ שמעין היה צריך מ' סאה לטבילה אדם כדפרישית בבנא קמא בפרק מרובה (סז, ב) וכן פירש רבינו שמואל. [ו]אין לומר שעין עיטם היה בא שם דרך נקב שהיה בחומע הדופן ולא היו המים בתוך מלמעלה, שהרי כשהיו המים מגיעין ומתגלין עד אותו הנקב היו מחזרין לאחוריהן שלא יכנו לעולם למעלה ממקום נביעתן. **שבל גופו עולה בהן.** מדכתיב כל בשרו.

יז א מיי' פ"ג מהלכות פרה אדומה הלכה יח:
יח ב ג ד מיי' פ"ד מהלכות מקואות הלכה ז סמג עשין רמח טור ש"ע י"ד סי' רל סעיף ז:

רבינו חננאל

דמדרבנן היא, חוצץ כעין דאורייתא. ובביאה בעזרה במקצת שמה ביאה. מהו שיעשה זה שלא טבל סכין ארוכה וישחוט, בעיא זו עלתה בתיקו. **חמש טבילות ועשרה קדושין.** ת"ר חמשה טבילות ועשרה קדושין כו', וכולן בקדש אבית הפרוה, שנאמר ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו. חוץ מן הראשונה שהיתה על גבי שער המים. כלומר, מקוה היה שם עשוי על גבי שער המים. והיו מימיו נמשכין בו מעין עיטם, כדגרסינן בתלמוד ארץ ישראל בגמרא דבן קטין עשה י"ב דד לכיור, א"ר יהושע בן לוי אמת המים היתה מושכת בו מעין עיטם וכו'. כן גם בזה המקוה היו מימיו נמשכין בו מזה המעין שהיה נקרא עין עיטם. והיה גובה השער כ' אמה ובנין המקוה עליו אמה על אמה ברום שלש. נמצא עין עיטם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות ויותר כדי שיהא עשוי במורד, שיהו המים נשפכין מעין עיטם וירודין (על) [אל] המקוה שעל גבי שער המים.

תוס' ישנים

מהו שיעשה סכין ארוכה וישחוט בו'. מיבעיא ליה לבן זומא שמצריך טבילה מן המורה לטהור הנכנס לעזרה לפי שמעשה מבגדי חול לבגדי קדש לצורך עבודה וגם ממקום שאין עונש כרת לצורך למקום שעונש כרת ולכך מחמיר מדרבנן ואפילו למצורע לטבול בשמיני שלו להכניס ידיו לבהונות ואע"פ שאינו מעשה בגדיו לבגדי קדש ושאין מכניס [אלא] ידיו לבהונות ומנוך אחן ורגל, ומיבעי נמי לר"י דפליג אבן זומא ואינו מצריך טבילה לטהור הנכנס לעזרה לעבודה אלא מדרבנן ולכך מיקל גם במצורע בשמיני שלו כדי להכניס ידיו לבהונות כיון שטבל לטהרתו מבערב גם אינו מכניס עכשיו כל גופו. מיבעי לבן זומא על כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי, כגון מצורע שמכניס ידיו לבהונות, אבל לבראי כגון זה ששוחט בסכין ארוכה ואינו מכניס כלל מגופו לא, שלא יחייב בן זומא אע"פ שעושה שחיטת הקרבן, או דילמא אתי לאימשוכי לפנים עד"י שעושק בשחיטת (הרבה) [והזבח] דעשוה בפנים ולכך צריך טבילה כאילו נכנס לפנים לשמוש שאז ומתן בהונות]. **חמש טבילות בו'.** בגמרא מפיק ד' טבילות מקרא וטבילה זו הראשונה מני נפקא לן מקל וחומר דבן זומא דלעיל אפילו רבי יהודה נמי אית ליה לעיל בשאר יומא הזבח, ואין שייך כאן קל וחומר דבן זומא, (ד)מכל מקום מדרבנן היה צריך טבילה, ואפילו שלא היה נכנס כולו אלא מכניס ידו לשחוט היה צריך טבילה כמצורע שאינו אלא מכניס ידיו וצריך טבילה מדרבנן, ואע"ג דבריש שחיטת חולין (ב, ב) לא איכפת לן בטמאת השוחט במקדש אלא משום שמא יגע בבשר, אבל לאימשוכי לינכנס בפנים לא חיישינן התם, היינו טעמא שלפי שהוא טמא מהר הוא היעוב שלא לרינכנס משום עון עונש כרת, ולהכי לא אתי לאימשוכי כי הכא. מיבעי לר"י דלא מצריך טבילה למצורע להכנסת ידיו לבהונות, דעד כאן לא קאמר ר"י התם אלא דלא עביד עבודה ולכך אין לחוש לאימשוכי שאינו צריך כלל להיתמצך לפנים, אבל הכא דקעביד עבודה שחיטת הזבח דעשוה בפנים לא יתיר בלא טבילה דחיישינן בהכי דילמא אתי לאימשוכי ויכנס בפנים כל גופו ואורכו, ואע"ג דהתם בשחיטת חולין לא חיישינן בהכי דילמא אתי לאימשוכי דהתם הוי טעם כדפרישתי. ועוד דייני יכולין לומר לפי שבכאן ביומא מסתפקא לן מי חיישינן לאימשוכי אי לא לכן זומא ור"י נמי מספקא לן אי נתמיר טפי בשחוט הזבח במצמלרע, דמשום דהאי עביד עבודה והאי לא עביד עבודה, להכי לא נקט התם בשחיטת חולין טעמא שבכאן (שהם) [שהוא] מפקפק אלא בטעם שמא יגע בבשר בדור, דודאי אתי הוא שם לחוש לכך. אי נמי משום דבעי לאסוקי אם שחט ואמר ברי לי כו' כדי לייגש ושחיטתן כשרה דיעבד נקט התם טעם דנגיעת בשר ולא נקט טעמא דהכא, אבל אין אנו צריכין כאן לטעמים

תוס' ישנים (המשך)

אמחרוצים הללו כי הטעם הראשון נכון ועיקר. ולשמא יגע בבשר ליכא למיחש הכא ביומא כי התם בשחיטת חולין, דהתם טמא והכא טהור. לשון רבינו. תמיה רבינו דבכל דוכתי דאמרינן מכניס ידיו לבהונות, למה לו להכניס היד שמאל כלל, (וחהו) [ומיהו] שמא כמ"ד עומן על שמאל (ויולא) [ויפא] כשאין לו ימין, וידיו דקאמר אלו זו אלו זו. **תיבעי לר' יהודה בו'.** ויש ספרים דגרסי מיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא עביד עבודה. ומכלן קשה למאי דפריסת לעיל דכל אדם הנכנס לעזרה כו' דלצורך עבודה מייבי. וי"ל כדפי' לעיל. והר"ל יוסף פירש כאן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא עביד עבודה כלומר שאינו עושה עבודה מיד בשעה שנכנס ולכך לא יחייבו קודם כניסה לעבוד, אבל הכא שעובד לאלתר שמא צריך לעבוד. אבל לא נראה דהא פשיטא אי אין מצריכין טבילה בנכנס לעזרה לעבודה אלא יכריכו עוד כלל

תוס' ישנים (המשך)

מהו שיעשה סכין ארוכה וישחוט בו'. מיבעי ליה לבן זומא שמצריך טבילה מן המורה לטהור הנכנס לעזרה לפי שמעשה מבגדי חול לבגדי קדש לצורך עבודה וגם ממקום שאין עונש כרת לצורך למקום שעונש כרת ולכך מחמיר מדרבנן ואפילו למצורע לטבול בשמיני שלו להכניס ידיו לבהונות ואע"פ שאינו מעשה בגדיו לבגדי קדש ושאין מכניס [אלא] ידיו לבהונות ומנוך אחן ורגל, ומיבעי נמי לר"י דפליג אבן זומא ואינו מצריך טבילה לטהור הנכנס לעזרה לעבודה אלא מדרבנן ולכך מיקל גם במצורע בשמיני שלו כדי להכניס ידיו לבהונות כיון שטבל לטהרתו מבערב גם אינו מכניס עכשיו כל גופו. מיבעי לבן זומא על כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי, כגון מצורע שמכניס ידיו